

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN (MVI)

Hoe staan we ervoor?

'Het Nationaal plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2021 – 2025' omvat zes thema's om met inkoop en aanbesteden duurzame keuzes en zo maatschappelijke impact te maken. Deze thema's sluiten aan op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties:

- Milieu: het tegengaan van milieuverontreiniging en voedselverspilling
- Klimaat: het tegengaan van klimaatverandering
- Circulair: stimuleren van een circulaire economie
- Ketenverantwoordelijkheid / ISV: het stimuleren van ketenverantwoordelijkheid
- Diversiteit en inclusie: het stimuleren van een divers en inclusief bedrijfsleven
- Social return: stimuleren van arbeidsparticipatie van mensen met afstand tot arbeidsmarkt

In 2022 heeft PIANOo met de MVI-zelfevaluatie tool gemonitord in hoeverre aanbestedende diensten deze maatschappelijke thema's meenemen in hun inkoopopdracht.* De grafieken en uitleg in deze samenvatting geven daarvan een eerste beeld. De inzichten uit gerichte analyses die de Universiteit van Utrecht heeft gedaan op deze MVI-data van 2022, geven daarbij extra duiding.**

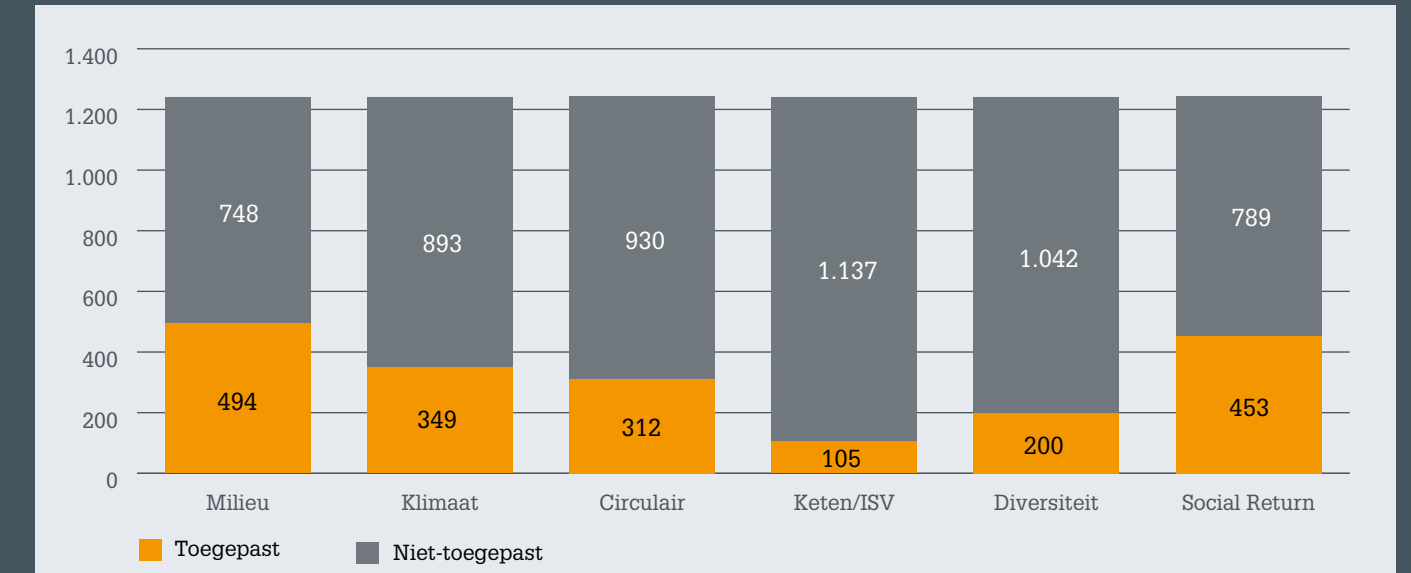
Resultaten 'groene' thema's

- Milieu wordt het vaakst uitgevraagd, maar vooral bij relatief kleine opdrachten.
- Klimaat is met name bij grote opdrachten uitgevraagd, meestal als gunningscriterium.
- Circulariteit wordt steeds vaker uitgevraagd, maar relatief weinig in verhouding tot de doelstelling voor 2030.

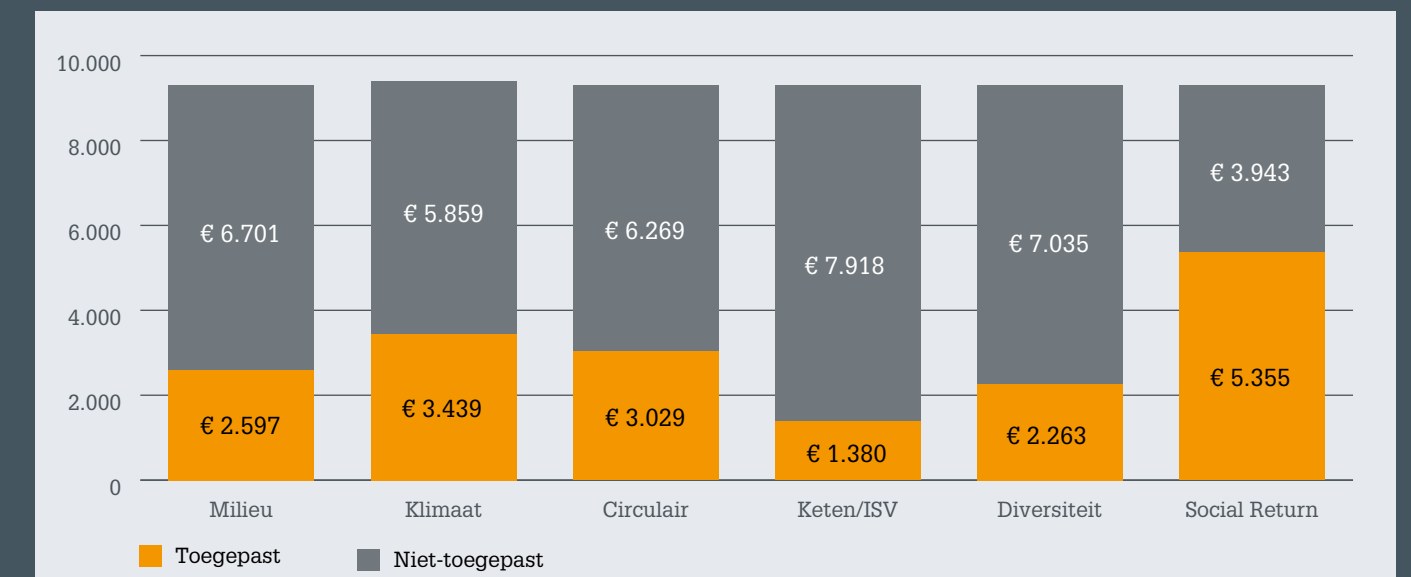
Resultaten sociale thema's

- Social Return is, net als in de voorgaande jaren, het meest uitgevraagd, meestal als minimumeis.
- Ketenverantwoordelijkheid (ISV) is het minst uitgevraagd. Het wordt meestal als minimumeis of uitvoeringsvoorwaarde opgenomen.
- Diversiteit en inclusie is een nieuw MVI-thema in het Nationaal Plan MVI, maar wordt al regelmatig uitgevraagd, vooral bij de inkoop van leveringen en diensten.

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

Maatschappelijke doelen zijn voor overheden niet langer bijzaak maar hoofdzaak in het inkoopproces.¹ Om deze belangrijke missie te kunnen bereiken, schrijft het Nationaal plan vier hoofdlijnen voor:

1. Borging van MVI in de organisatie
2. MVI is niet vrijblijvend
3. MVI integraal toepassen
4. Strategische inzet op kansrijke sectoren (zie volgende pagina)

Inzichten borging, vrijblijvendheid, integraliteit

- Omdat er minimaal één MVI-thema wordt uitgevraagd bij grotere inkoopopdrachten lijkt MVI niet meer als vrijblijvend te worden beschouwd en bij de meeste organisaties geborgd. Maar als MVI echt volledig geborgd is verwacht je ook dat voor de kleinere opdrachten altijd aandacht is voor duurzaam en/of sociaal inkopen.
- MVI wordt nog niet integraal toegepast omdat er relatief weinig aanbestedingen zijn waarop meerdere thema's worden toegepast.
- Dat MVI nog niet integraal wordt toegepast is een indicatie dat MVI nog niet volledig is geborgd en dat de mate van vrijblijvendheid nog (te) groot is.

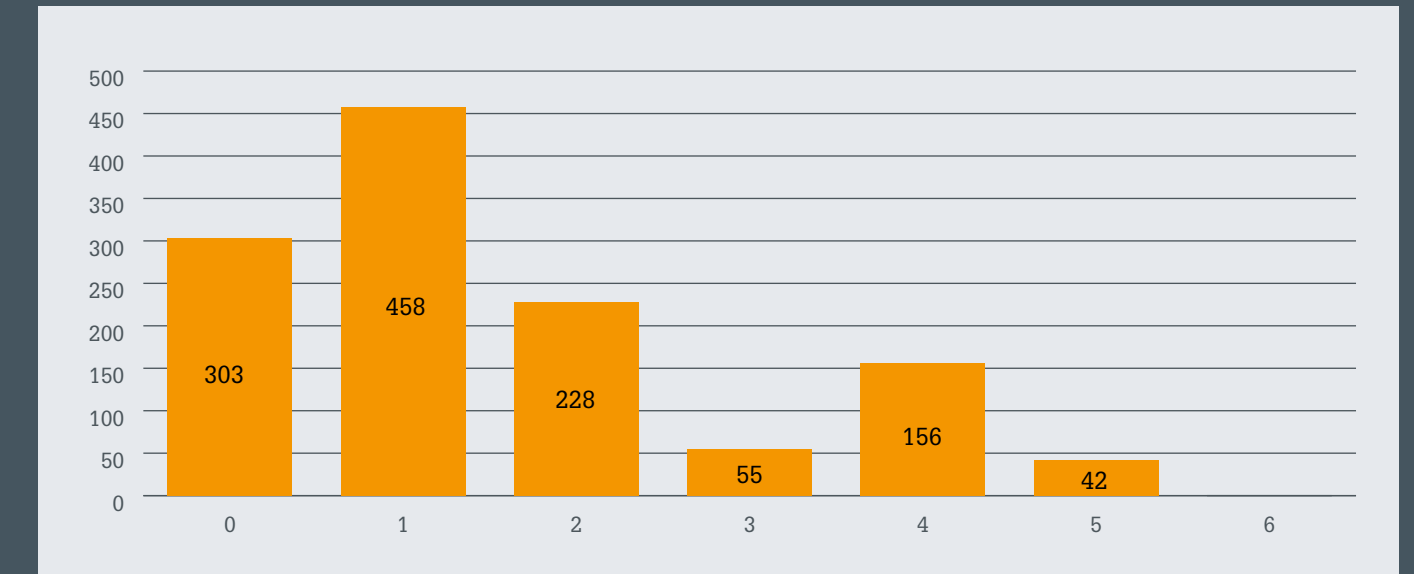
Onderzoeksresultaten **

- Het aantal MVI-thema's in een aanbesteding is ruim twee keer zo groot wanneer circulariteit één van de uitgevraagde MVI-thema's is.

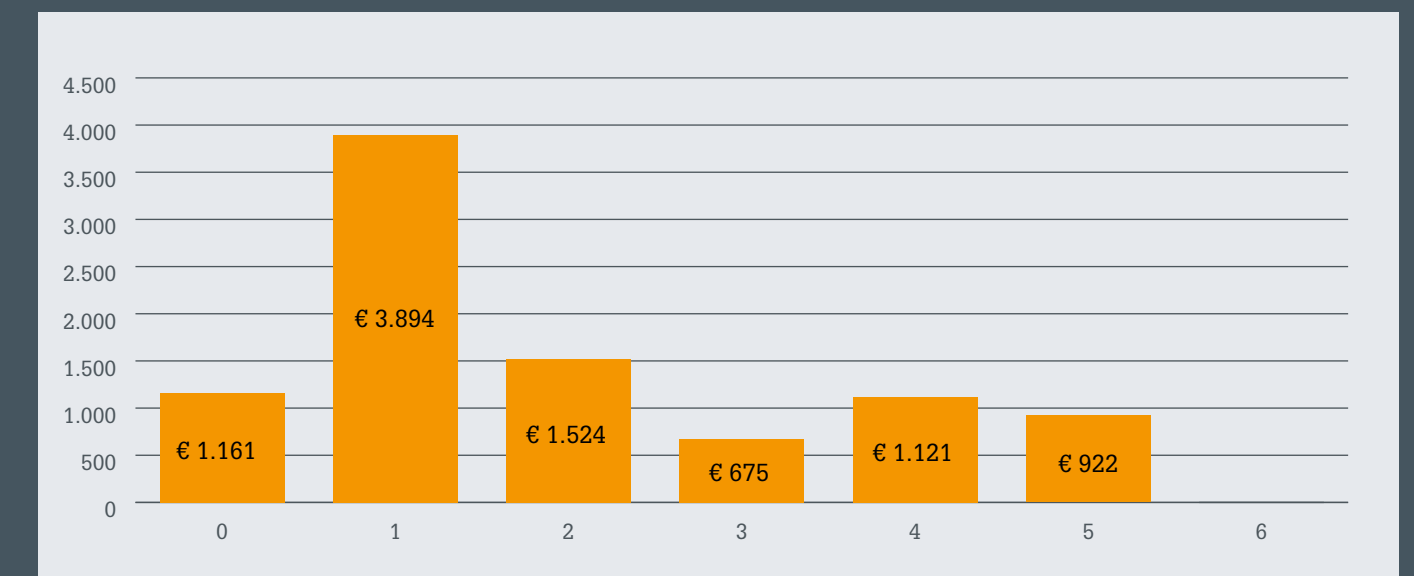

Universiteit Utrecht

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

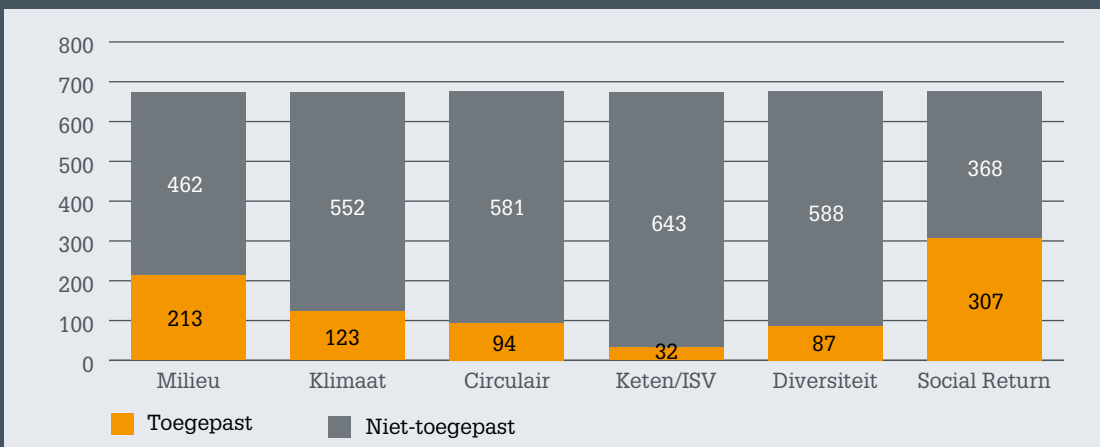
HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

4. Strategische inzet op kansrijke sectoren

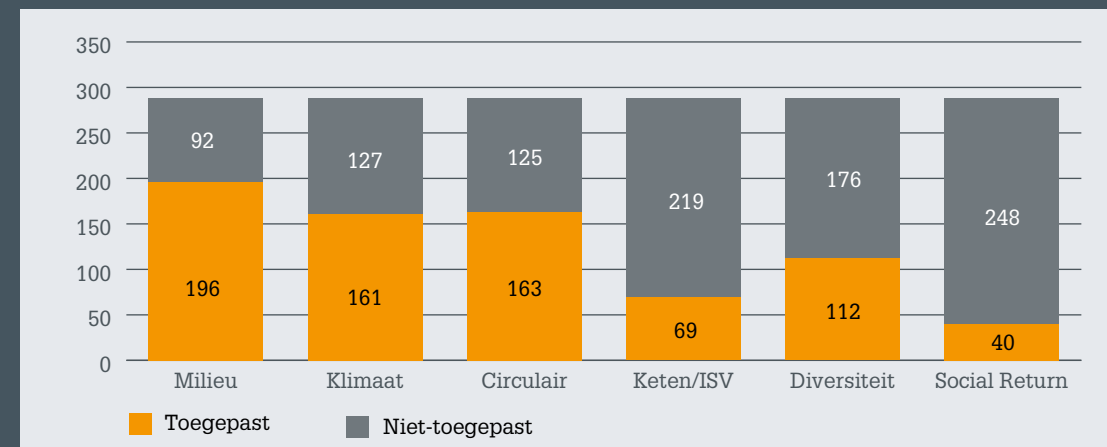
Inzichten inzet kansrijke sectoren

- Het meenemen van MVI-thema's in de inkoopopdracht verschilt sterk tussen diensten, leveringen en werken.
- Bij Leveringen wordt het meest MVI toegepast, vooral op de groene MVI-thema's.
- Bij Diensten wordt Social Return het meest toegepast.
- Bij Werken ligt de nadruk op Circulair en Social Return. Andere thema's met potentieel substantiële impact, zoals Klimaat en Ketenverantwoordelijkheid, worden bij Werken nog weinig meegenomen.

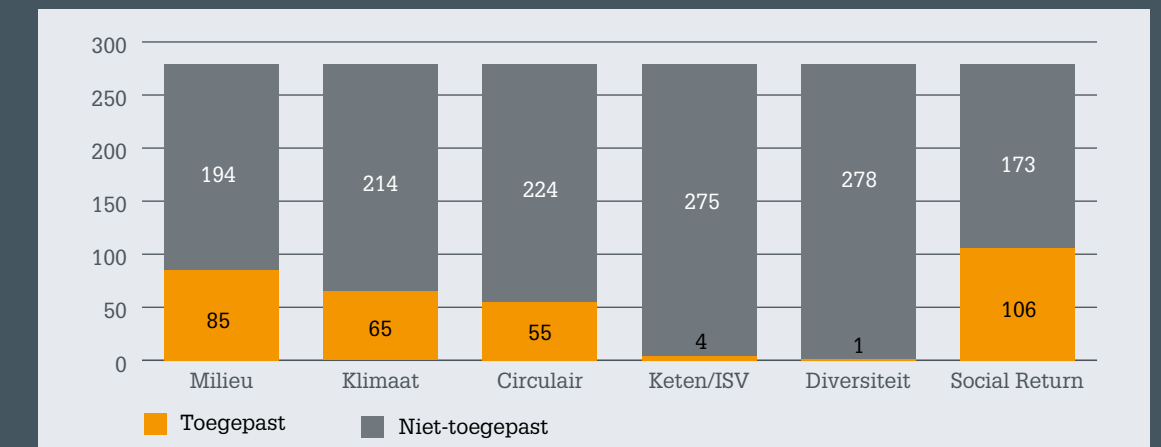
Thema's toegepast (diensten) - Aantal percelen

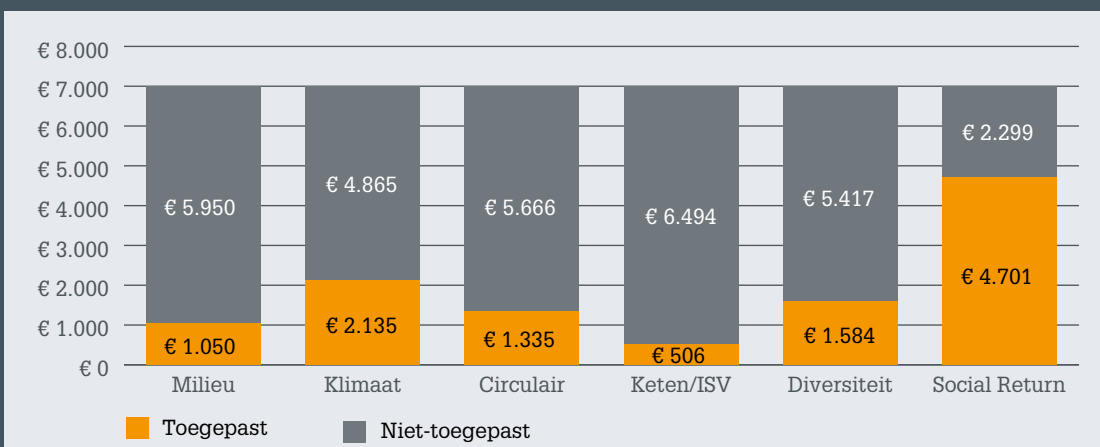
Thema's toegepast (leveringen) - Aantal percelen

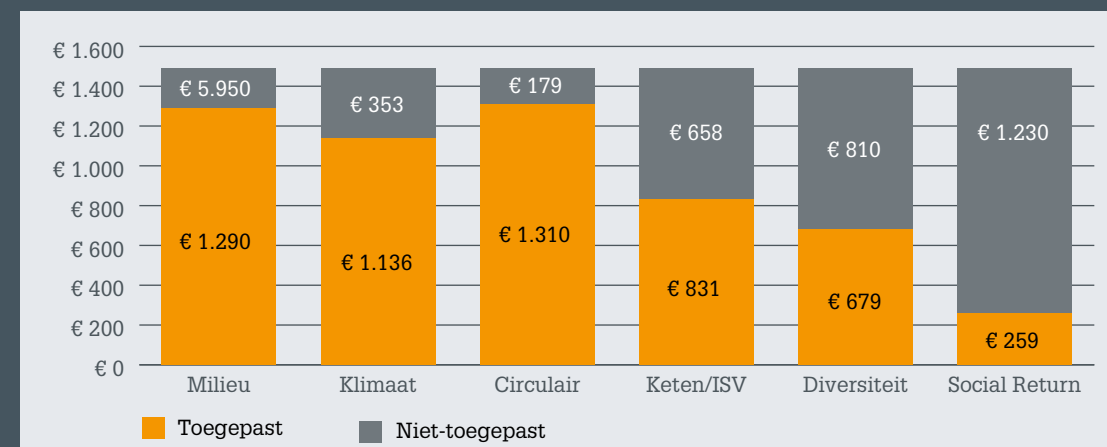
Thema's toegepast (werken) - Aantal percelen

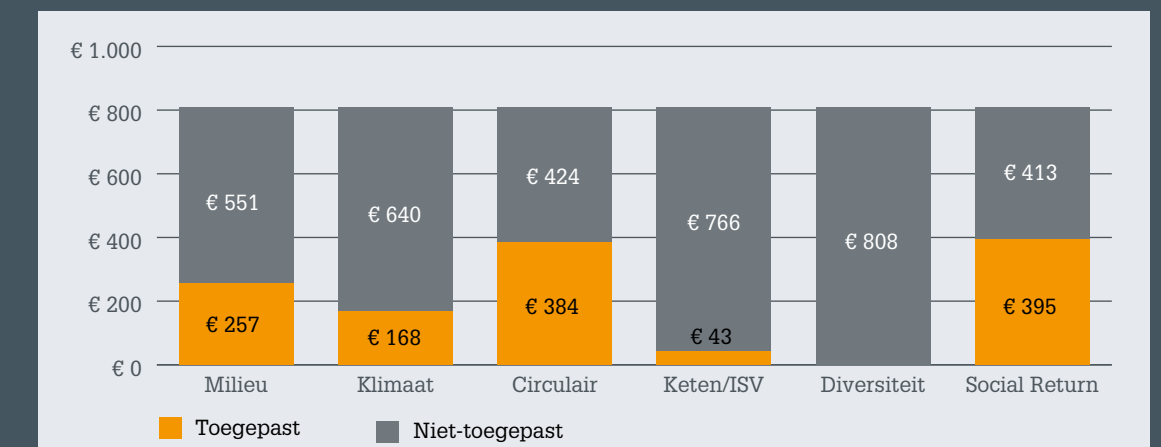
Thema's toegepast (diensten) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (leveringen) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (werken) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

TOEPASSING MVI INSTRUMENTEN

Diverse hulpmiddelen, zoals de MVI-criteriatool, het Ambitiweb en de CO₂-prestatieladder, bieden ondersteuning bij inkoop met impact. Hoe vaak worden deze instrumenten toegepast in aanbestedingen? De eerste tabel (rechts) geeft de totalen weer. In de andere tabellen zijn deze uitgesplitst naar Diensten, Leveringen en Werken.

Duiding van de cijfers

- MVI wordt vaak toegepast zonder het gebruik van MVI-instrumenten (>40%)
- De voorkeur voor het gebruik van bepaalde MVI-instrumenten verschilt tussen de inkoop van Diensten, Werken en Leveringen.
- De bouwblokkenmethode (social return) wordt veel gebruikt bij Diensten.
- De MVI-criteria tool wordt veel gebruikt bij Leveringen.
- De CO₂-prestatieladder wordt veel gebruikt bij Werken.

Onderzoeksresultaten **

- Wanneer het Ambitiweb is gebruikt, is het aantal verschillende MVI-minimumeisen en gunningscriteria drie keer zo hoog. Een mogelijke verklaring is dat het Ambitiweb ervoor zorgt dat met meer MVI-aspecten rekening wordt gehouden.
- Invullers van deze MVI-monitor vragen de CO₂-prestatieladder vooral uit als gunningscriterium. De ladder wordt gebruikt als aanvulling naast andere MVI-instrumenten en gunningscriteria. De ladder heeft dus niet als effect – wat ongewenst zou zijn – dat er minder aandacht wordt gegeven aan andere MVI-criteria.

* De grafieken en analyses van PIANOo zijn gebaseerd op data uit de MVI-zelfevaluatie tool voor het gunningsjaar 2022. De monitoring is sinds 1 januari 2022 in lijn gebracht met de opzet en structuur van het Nationaal Plan MVI 2021–2025. De dataset bevat informatie van 1.242 aanbestedingen van ruim 60 overheden (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, publiekrechtelijke instellingen) met een totale opdrachtwaarde van € 9,3 miljard. Dit is een substantiële hoeveelheid MVI-data, maar dekt niet de totale publieke inkoop van 85 miljard.

** De Universiteit van Utrecht heeft specifiek aanbestedingen waarbij ten minste 1 MVI-thema speelt, geanalyseerd. De resultaten zijn gebaseerd op een regressieanalyse waarbij controlevariabelen zijn gebruikt met als doel te voorkomen dat een onevenredige verdeling van aanbestedende diensten, of opdrachten van verschillende sectorale aard of omvang, de resultaten beïnvloedt. (Controlevariabelen: 6 soorten aanbestedende diensten; 47 verschillende CPV-categorieën; Europese vs. nationale aanbesteding.)

Instrumenten toegepast Totaal

MVI-criteria tool	182
Bouwblokkenmethode	140
CO ₂ Prestatieladder	127
Ambitiweb	91
PSO Ladder	57
R-ladder	18
MVO risicochecker	14
LCA-instrumenten MKI	12
LCA-instrumenten MPG	5
Human Rights Due Dilligence	5
Omgevingswijzer	5
MVO convenanten	2
Anders	147
Geen	646

Instrumenten toegepast Diensten

MVI-criteria tool	74
Bouwblokkenmethode	97
CO ₂ Prestatieladder	51
Ambitiweb	57
PSO Ladder	24
R-ladder	9
MVO risicochecker	6
LCA-instrumenten MKI	1
LCA-instrumenten MPG	0
Human Rights Due Dilligence	2
Omgevingswijzer	0
MVO convenanten	0
Anders	96
Geen	343

Instrumenten toegepast Leveringen

MVI-criteria tool	73
Bouwblokkenmethode	9
CO ₂ Prestatieladder	6
Ambitiweb	27
PSO Ladder	9
R-ladder	3
MVO risicochecker	7
LCA-instrumenten MKI	2
LCA-instrumenten MPG	1
Human Rights Due Dilligence	3
Omgevingswijzer	2
MVO convenanten	2
Anders	14
Geen	185

Instrumenten toegepast Werken

MVI-criteria tool	35
Bouwblokkenmethode	34
CO ₂ Prestatieladder	70
Ambitiweb	7
PSO Ladder	24
R-ladder	6
MVO risicochecker	1
LCA-instrumenten MKI	9
LCA-instrumenten MPG	4
Human Rights Due Dilligence	0
Omgevingswijzer	3
MVO convenanten	0
Anders	37
Geen	118